

SCENARIUSZ FGI – prawo autorskie: 2-3 H

WPROWADZENIE.....10 min

- Przedstawienie się moderatora
- Wyjaśnienie zasad
 - nagrywanie; całkowita poufność i anonimowość; nie ma dobrych i złych odpowiedzi;
 - zdajemy sobie sprawę, że temat jest trudny, złożony, zwłaszcza, że nie jesteśmy prawnikami. Dlatego poruszamy się na pewnym poziomie ogólności - chodzi o zebranie waszych indywidualnych doświadczeń, obserwacji, odczuć i opinii – nie oczekujemy znajomości prawa i wiedzy prawniczej, to nie jest test na znajomość prawa!
 - każdy ma prawo do własnej opinii; szczerść jest najważniejsza; nie musimy się wszyscy zgadzać we wszystkim; zasady: nie mówimy na raz, bo się źle nagra;
 - mogę dopytywać, ale to nie są podchwytliwe pytania; mogę czasem przerywać
 - info o nagrywaniu i lustrze
 - propozycja mówienia sobie po imieniu
- Wyjaśnienie celu wywiadu:
 - jak są postrzegane kwestie związane z regulacjami prawa autorskiego
 - Jak to wpływa na postawy i zachowania

ROZGRZEWKA..... 15 min

- Jakbyście mogli się na początku przedstawić w kilku zdaniach, czym się zajmujecie, itp.
- Z czym wam się w ogóle kojarzy prawo autorskie?
 - Jakie obrazy lub sytuacje stają wam przed oczami, jakie hasła pojawiają się w głowie?
 - W jakim kontekście pojawiają się prawa autorskie? Kiedy o tym się mówi, słyszy?
 - A znacie jakieś historie związane z korzystaniem praw autorskich? Z mediów lub relacji znajomych?
 - A historie związane z naruszaniem praw autorskich?
- A jak wam się wydaje, na ile kwestia praw autorskich dotyczy was osobiście?
- A na ile dla was osobiście kwestie związane z prawem autorskim są ważne?
 - Dlaczego?

WYOBRAŻENIA.....45 min

Wyobraźcie sobie, że jestem Marsjaninem, który właśnie przybył na ziemię i po raz pierwszy usłyszał o prawach autorskich....

📺 flipczart

- Wyjaśnijcie mi jak jakiemuś kosmicie albo dziecku: czym są właściwie prawa autorskie?
- Po co właściwie jest waszym zdaniem prawo autorskie?
- Jakie funkcje ono pełni? Po co zostały stworzone?

- Kogo ono dotyczy?
 - Komu ono służy, a komu niekoniecznie?
- Na czym to polega? Kiedy narusza się prawa autorskie?
 - Na co należy uważać i dlaczego?
 - A czym nie należy się przejmować?
- **Co obejmują prawa autorskie? Jakie obszary? – wypisać na flipcharcie**
 - Co regulują?
 - Na co pozwalają prawa autorskie?
 - A na co nie pozwalają lub co ograniczają?
 - W którym momencie coś zostaje objęte prawami autorskimi? W jakiej sytuacji?
 - Co jest dobrego w prawie autorskim? Co zyskujemy dzięki niemu? W jakich sytuacjach?
 - Dlaczego to jest dobre?
 - A co jest niekorzystnego/złego w prawie autorskim? Co tracimy? W jakich sytuacjach?
 - Dlaczego to jest złe lub niekorzystne?

A jak działa ten system pobierania opłat związanych z prawami autorskimi? W jaki sposób te pieniądze są dzielone? Kto je otrzymuje? Ile procent?

- **A co nie jest objęte prawami autorskimi?**

🔗 zwrócić uwagę czy mówią o treściach czy o sposobach wykorzystania treści

- Możecie podać przykłady?
 - Dlaczego te rzeczy nie są objęte prawami autorskimi?
 - Co nie powinno być objęte prawami autorskimi? Dlaczego?
 - Czy słyszeliście o czymś takim jak „**domena publiczna**”? Co to mogłoby być? W jakich sytuacjach coś może się znaleźć w domenie publicznej?
- **Czasami w kontekście praw autorskich pojawia się sformułowanie „pirat”, to kto jest właściwie ten pirat?**
 - Po czym można poznać pirata?
 - A co wy sądzą o piratach?
 - A czy wy jesteście piratami?
 - Albo bywacie nimi może czasem?
 - W jakich sytuacjach?

🔗 flipchart

- **Zastanówmy się wspólnie na przykładzie filmów, która z poniższych osób może być waszym zdaniem uznana za pirata i dlaczego?**

1. Osoba ściągająca film z sieci na własny użytek

2. Osoba sprzedająca płyty z filmami ściągniętymi z sieci
3. Osoba zgrywająca serial z tv i wrzucająca film do sieci (na torrentach, chomikuj lub też Youtube)
4. Osoba wypalająca płyty z serialem znajomym z pracy lub szkoły
5. Osoba wrzucająca fragment filmu na Youtube
6. Osoba wykorzystująca fragmenty filmu i muzyki dla stworzenia własnego teledysku (np. futbolowy teledysk zagrzewający polską drużynę do boju w czasie euro)
7. Osoba robiąca napisy do filmów
8. Osoba korzystająca z płatnych serwisów dla oglądania filmów i seriali
9. A jest różnica pomiędzy ściągnięciem na własny komputer a oglądaniem w streamingu?
10. Osoba prowadząca serwis udostępniający filmy i serie za drobną opłatą
 - A co można powiedzieć o osobie korzystającej z takiego serwisu?
 - A co jeszcze można robić z filmami?
 - Co z tego wolno, a czego nie wolno?
- Jakbyśmy mogli sobie teraz uporządkować te sytuacje od najbardziej „pirackich” po te „nie-pirackie”
- Co waszym zdaniem z tej listy powinno być legalne?

7 flipczart (uważać, czy spisywanie na flipczarcie nie onieśmiela rozmówców)

- **A czy ludziom w waszym otoczeniu zdarza się naruszać prawa autorskie?** [mapowanie sytuacji postrzeganych jako naruszenie praw autorskich]
 - Czy możecie podać przykłady takich sytuacji?
 - A co wy o nich sądzą?
 - Dlaczego ludziom zdarza się łamać prawa autorskie? Z czego to wynika?
 - A czy wy też bywaliście w podobnej sytuacji?
 - Czy to ma dla was jakieś znaczenie? Jak się z tym czujecie?
 - Dlaczego?
 - A co musiałyby się stać, żeby te prawa nie były łamane? Co można byłoby zrobić?

PRAKTYKA45 min

7 flipczart: **spisujemy typy materiałów i czynności wokół materiałów**, abyśmy mogli się do nich odwoływać w dalszej dyskusji

- Jakiego typu materiały przydają wam się w waszej aktywności (bibliotekarskiej, uczniowskiej, itd.)? Jakimi materiałami, zasobami się w tej aktywności posługujecie?
- Jakie są sposoby wyszukiwania, pozyskiwania, wykorzystania i ewentualnego udostępniania materiałów innym w waszej codziennej praktyce (bibliotekarskiej, nauczycielskiej, uczniowskiej, itd.)?
- Jak to wygląda? Jak to działa?

- Kto komu udostępnia? W jaki sposób?
 - Kanały udostępniania; grupy współużytkowników, którzy sobie udostępniają
- A co i dlaczego waszym zdaniem **wolno zrobić z książką wypożyczoną z biblioteki?**
 - Zeskanować fragment na własny użytek; wrzucić zeskanowany fragment do sieci; zeskanować całą książkę; udostępnić skany znajomemu, wrzucić skany do sieci
- **A czy słyszeliście o prawie dozwolonego użytku?**
 - Jeśli nie: to co właściwie wam wolno robić z wyżej wymienionymi materiałami?
 - Ewentualnie: pod jakimi warunkami?
 - Na czym waszym zdaniem dozwolony użytek polega?
 - Kto, kiedy, z jakich treści i w jaki sposób może korzystać na zasadach dozwolonego użytku?
 - A czy w waszej działalności (jako ucznia, nauczyciela, bibliotekarza) dozwolony użytek ma dla was znaczenie?
 - **A co jeszcze powinien waszym zdaniem obejmować dozwolony użytek?**
- A czy zdarzają się wam **sytuacje problematyczne**, kiedy nie wiecie, czy dane postępowanie jest zgodne z prawem autorskim czy też nie?
 - Zróbnymy sobie na flipczarcie listę takich sytuacji...
- A czy wam zdarza się zamieszczać **własne treści, materiały** w internecie? Takie, którymi wy jesteście autorami? Chodzi mi o wszelkiego rodzaju i szeroko rozumiane treści/dzieła, typu filmy, teksty, muzyka, ale też zdjęcia, czy prezentacje, itd.
 - Czy tworzycie własne materiały służące waszej „głównej aktywności”, czy też może raczej poza „główną aktywnością”?
- Czy zdarza wam się zastanawiać nad tym, co się z tym potem dzieje, jak ktoś inny może potem te treści wykorzystać?
 - A czy zdarzało się, że ktoś wykorzystał zamieszczone przez was treści wbrew intencjom?
- Czy zdarza wam się zamieszczać inne treści w internecie? [chodzi nam o „**cudze**” treści]

🔗 pamiętać o chomikujących!

- Jakich narzędzi używacie? Youtube, Flickr, Chomikuj, systemów wiki, Facebooka?
- Komu udostępniacie? W jakim celu?
- Czy zdarza wam się zastanawiać nad tym, w jaki sposób można wykorzystać cudze treści i pod jakimi warunkami?
- Skąd możemy się tego dowiedzieć? Czy ta wiedza (lub jej brak) coś zmienia, czy ma jakieś znaczenie dla was?
-
- **ZMIANA PRAWA AUTORSKIEGO – propozycje, flipchart**

- Bazując na waszym doświadczeniu, czy coś warto by zmieniać w prawie autorskim?
- A gdybyśmy spróbowali wspólnie stworzyć listę przykazań, zaleceń, które mogłyby zastąpić regulacje prawa autorskiego, co wolno a czego nie wolno robić z książką/filmem
 - Zapiszmy to sobie na flipczarcie...

MAPA ŚWIATA PRAW AUTORSKICH30 min

Wspólne rysowanie na arkuszu A0: To będzie małe ćwiczenie na wyobraźnię, chciałbym abyśmy wspólnie stworzyli mapę „świata prawa autorskiego”

Dajemy legendę dla mapy wcześniej przez nas opracowaną – patrz załącznik

- Spróbujmy narysować schemat świata praw autorskich, co powinno się w nim znaleźć?
- Jakie są główne wyspy tego świata?
 - Co obejmują prawa autorskie?
- Jakie są dla was główne szlaki tego świata?
- Co kryje się w morzach, na co trzeba uważać żeglując?
- Gdzie można uzyskać pomoc lub wsparcie?
- Gdzie czujecie się najlepiej w tym świecie?
- Jacy są główni aktorzy tego świata?
 - Kto jeszcze prócz was pływa po tych wodach?
 - O co im chodzi?
- A jakie terytoria są jeszcze nierozpoznane, tajemnicze?

TESTOWANIE KOMUNIKACJI ANTY-PIRACKIEJ..... 30 min

Moderator prezentuje komunikację: 2 noty wydawnicze – wydruk

Wszelkie prawa zastrzeżone...

- A czy wcześniej spotkaliście się z czymś takim? Co to zmienia w odbiorze ludzi? Co ludzie mogą sobie pomyśleć?
- Odbiór i wiarygodność: Co o tym myślicie? Dlaczego?
 - Jak treść tej reklamy ma się do waszej sytuacji?
 - Czy taka nota może mieć wpływ na wasze postępowanie z tą książką?

Kopiowanie zabija...

- A czy wcześniej spotkaliście się z czymś takim? Co to zmienia w odbiorze ludzi? Co ludzie mogą sobie pomyśleć?
- Co o tym sądzicie?
- O co chodziło autorowi i dlaczego?
- Jak to się ma do pierwszego komunikatu, czy to jest to samo tylko w innej formie, czy jednak coś innego?

- Jak treść tej adnotacji ma się do waszej sytuacji?
- Czy taka nota może mieć wpływ na wasze postępowanie z tą książką?

Moderator prezentuje komunikację ostrzeżenie z płyt DVD.

- Spotkaliście się z takim komunikatem?
- Co on ma na celu? Czemu służy?
- Co wolno, a czego nie wolno zrobić z tą płytą?
- W jaki sposób takie ostrzeżenie wpływa na wasz odbiór filmu? Czy coś zmienia?

ŚWIAT, W KTÓRYM PRAWA AUTORSKIE BYŁYBY PRZESTRZEGANE W 100%.....10min

- Co by to zmieniło w waszym życiu? Na lepsze? A na gorsze?
- A jak by świat wyglądał? Co by zyskał? A co utracił?

DZIĘKUJĘ!